

روش های تحقیق کیفی

Qualitative Research Methods

تحقیق چیست؟

► **تحقیق:** جستجوی d منظم d و روشمند d برای d پاسخگویی d به d سوالات d یا d حل d

مشکلات

► **هدف نهایی پژوهش:** توسعه، d پالایش d و بسط d دانش

► **انواع روشهای تحقیق**

◦ کمی

◦ کیفی

روش تحقیق کمی

Quantitative Method

► مبتنی بر اصول پارادایم اثبات گرایی یا مثبت گرایی (positivism)

◦ پارادایم: جهان بینی؛ دیدگاه کاوشگرانه نسبت به جهان پیرامون

► طبیعت به صورت مرتب و منظم، در نظر گرفته میشود.

► **عمده فعالیت محققین:** فهم علل پدیده های طبیعی؛ کشف قوانین

عمومی و تعمیم پذیر

روش تحقیق کیفی Qualitative Method

▶ مبتنی بر اصول پارادایم طبیعت گرایی (naturalistic)

▶ واقعیت یک مقوله واحد و ثابت نیست بلکه ساخته افرادی است که در

تحقیق شرکت میکنند

▶ تفسیرهای مختلفی از واقعیت در ذهن افراد، وجود دارد.

▶ دانش، زمانی به حداکثر میرسد که فاصله بین محقق و شرکت کنندگان در

تحقیق، به حداقل برسد.

▶ یافته ها: نتیجه تعامل بین محقق و شرکت کنندگان

فرض های عمده پارادایم اثبات گرا (P) و طبیعت گرا (N)

► ماهیت واقعیت

- P: واقعیت، خارج از ذهن وجود دارد. جهانی واقعی وجود دارد که از علل طبیعی و واقعی، به وجود آمده است.
- N: واقعیت، یکی نیست، بلکه توسط ذهن افراد و به صورت گوناگون ساخته میشود.

► ارتباط محقق با نمونه ها

- P: محقق به نمونه ها وابسته نیست و یافته ها تحت تاثیر محقق قرار نمیگیرد.
- N: محقق با نمونه ها در تعامل است و یافته ها محصول این فرایند تعاملی هستند.

مروری بر انواع پژوهش های کیفی

► مفروضات رویکرد کیفی

- یک واقعه واحد وجود ندارد. واقعیت برای هر فرد، بسته به درکی که از آن دارد متفاوت است و با گذشت زمان، نیز تغییر میکند.
- چیزی که ما میدانیم فقط در یک موقعیت یا بافت خاص، معنا دارد.

پدیدارشناسی Phenomenology

- ▶ مطالعه تجربیات افراد
- ▶ محقق از طریق مصاحبه و توضیحاتی که شرکت کنندگان میدهند به بررسی تجربیات آنها میپردازد.
- ▶ محقق برای فهمیدن معنای تجربه ذهنی افراد، تلاش میکند.
- ▶ مثال: درک مفهوم مراقبت از بیماران تحت شیمی درمانی، از نگاه پرستاران بخش آنکولوژی
- سوال: پرستاران، مراقبت از بیماران شیمی درمانی را چگونه میبینند؟

نظریه پایه Grounded Theory

➤ ریشه d در d علوم d اجتماعی d و d جامعه d شناسی d دارد.

➤ نظریه d حاصل d از d پژوهش d ، ریشه d در d داده d هایی d دارد d که d از d طریق d تحقیق d به d دست d آمده d اند.

➤ نمونه d ای d از d سوالات d مطرح d در d نظریه d پایه:

◦ بیماران d دچار d سرطان، چگونه d با این d بیماری d تطابق d میابند.

➤ برای d موضوعاتی d به d کار d می رود d که d در d مورد d آنها d تحقیق d اند d کی d صورت d

قوم نگاری Ethnography

► برای مطالعه فرهنگها

► مطالعه روشمند فرهنگها یا خرده فرهنگها

► تاکید بر مطالعه نمادها، رسومات، آداب و عادات یک گروه فرهنگی مشخص

◦ مطالعه یک روستا در استان کرمانشاه

◦ بررسی فرهنگ حاکم بر یک دانشکده یا بیمارستان

قوم نگاری Ethnography

► قوم‌نگاران، در جستجوی سه دسته اطلاعات هستند:

- رفتار فرهنگی (اعضای آن فرهنگ، چه کار میکنند؟)
- مصنوعات و ساخته‌های فرهنگی (اعضای آن فرهنگ، چه چیزی ساخته و استفاده میکنند؟)

- گویش فرهنگی (اعضای آن فرهنگ، چه میگویند؟)

► مثال: بررسی تجربه زندگی در خانه سالمندان

محیط گردآوری داده ها

محیط d انجام d تحقیق d کیفی، d همان d جایی d است d که d افراد d تحت d مطالعه d ،
تجربیات d مورد d مطالعه d را d کسب d کرده d اند.

انتخاب شرکت کنندگان participant

- ▶ **ملاک انتخاب شرکت کنندگان:** بر اساس تجربه، مستقیم، فرهنگ، تعامل اجتماعی، یا پدیده مورد مطالعه
- ▶ **روش نمونه گیری:** هدفمند (purposive)

نمونه گیری هدفمند

- ▶ نمونه گیری هدفمند که به آن نمونه گیری غیراحتمالی، هدفدار یا کیفی نیز میگویند به معنای انتخاب هدفدار واحدهای پژوهش برای کسب دانش یا اطلاعات است.
- ▶ انتخاب شرکت کنندگان: توسط محقق و یا داوطلبانه
- ▶ این نوع از نمونه گیری شامل انتخاب نمونه ها بر اساس هدف پژوهش است.

نمونه گیری هدفمند

انتخاب d موارد d منحصر d به d فرد d و d شاخص

انتخاب d موارد d معمولی

انتخاب موارد d غیر عادی d یا غیر معمول

انواع روش‌های نمونه‌گیری در مطالعات کیفی

Snow ball/chain
sampling

Extreme/deviant
case sampling

Homogeneous
sampling

Maximum
variation sampling

Convenience
sampling

Opportunistic
sampling

نمونه گیری راحت (در دسترس)

► پیدا کردن d اشخاص d در d موقعیتهای d مختلف

نمونه همگون (هموژن)

▶ افراد d دارای ویژگیهای d مشابه d هستند (سن، d نوع d تجربه، d شغل d و ...)

نمونه ناهمگون (هتروژن)

► از d لحاظ d جوانب d مختلف، d نمونه d ها d با d هم d تفاوت d دارند: سن، d جنس، d درآمد، d شغل، d محل سکونت

نمونه گیری گلوله برفی

پیدا کردن یک شرکت کننده از طریق شخص دیگر ▶

اشباع داده ها

data saturation

- انتخاب حجم مناسب نمونه، مستلزم دای پایایی بین گستردگی تحقیق و عمق آن است.
- شیوه ایده آل نمونه گیری این است که تا رسیدن به موردی که پس از آن اطلاعات جدیدی به دست نمی آید به انتخاب ادامه داده شود.
- تکرار و تایید داده های جمع آوری شده قبلی، را اشباع داده ها

روشهای جمع آوری داده ها

- ▶ مصاحبه
- ▶ گروه متمرکز(نوعی مصاحبه گروهی نیمه ساختارمند)(5-15 نفر)
- ▶ نقل های کتبی و نوشته ها
- ▶ مشاهده
- ▶ یادداشت در عرصه
- ▶ تحلیل اسناد(کتابهای درسی، روزنامه ها، تصاویر، تبلیغات،....)

مصاحبه

▶ مصاحبه‌های d استاندارد (دارای d ساختار)

▶ مصاحبه‌های d نیمه استاندارد (نیمه d ساختار یافته)

◦ راهنمای d مصاحبه d وجود d دارد

▶ مصاحبه‌های d بدون d ساختار

◦ به d جز d یک d سوال d کلی d که d در d ابتدای d مصاحبه d پرسیده d میشود d راهنمای مصاحبه d وجود

ندارد.

◦ مصاحبه d عمیق، نوعی d مصاحبه بدون ساختار d است

مهارت های مصاحبه

- ▶ پرسیدن dسئوالات باز
- ▶ واضح dبودن dسئوالات
- ▶ شنونده فعال بودن
- ▶ پرسیدن سئوالات dپیگیری کننده
- ▶ مشاهده dکردن
- ▶ بی طرف بودن
- ▶ حضور فعال داشتن

راهنمای انجام مصاحبه

- ▶ هدف از انجام مصاحبه را برای مشارکت کننده توضیح دهید.
- ▶ چارچوب مصاحبه را شرح دهید.
- ▶ طول مدت احتمالی مصاحبه را به مشارکت کننده بگویید.
- ▶ آدرس تماس و یا شماره تلفن خود را به مشارکت کننده دهید.
- ▶ فرصتی را به مشارکت کننده دهید که سوالات خود را بپرسد.
- ▶ در حین مصاحبه، یادداشت بردارید و یا مصاحبه را ضبط کنید.
- ▶ پس از پایان مصاحبه آن را رونوشت نمایید.

انواع مشاهده

▶ آشکار d و d پنهان

▶ غیر مشارکتی d و d مشارکتی

سازماندهی داده ها

- ▶ MaxQda
- ▶ Atlas/Ti
- ▶ Ethnograph
- ▶ Martin

تحلیل داده ها

► کدگذاری d و d طبقه d بندی d کدها

درک پرستاران از عوامل مؤثر بر آموزش به بیمار: تحلیل محتوای کیفی

طبقات

عوامل سازمانی

زیر طبقات

حمایت ناکافی
مدیران و مهیا نبودن
شرایط آموزش

کدهای اولیه

- بی‌د میلی به آموزش به علت عدم تشویق از طرف مسئولان
- عدم قدرشناسی مافوق از پرستار
- نقص در سیستم پاداش دهی
- نبود امکانات مناسب برای آموزش به بیمار
- نبود مطالب کافی و اختصاصی آموزش به بیمار
- عدم دسترسی به منابع علمی
- به روز نبودن پرستاران
- عدم تناسب محتوای آموزشی با نیازهای آموزشی کارکنان

درک پرستاران از عوامل مؤثر بر آموزش به بیمار: تحلیل محتوای کیفی

طبقات
عوامل محیطی و
فرهنگی

زیرطبقات
◦ شرایط d نامناسب d
کاری، d عدم
اعتماد d بیمار و d
همراهان d بیمار d
به d پرستار

کدهای d اولیه
◦ ساعات d کاری زیاد
◦ بار کاری زیاد
◦ عدم تناسب d تعداد d بیمار d و
پرستار
◦ عدم اعتماد d بیماران d به پرستاران
◦ عدم اعتماد d همراهان d بیمار d به
پرستار
◦ شناخت ناکافی d بیماران d از d
 d دانش d پرستار

ملاحظات اخلاقی در تحقیقات کیفی

▶ تاکید بر d محرمانه d بودن d اطلاعات d و d گمنامی d افراد

▶ اخذ رضایت d آگاهانه

محدودیت‌های تحقیق کیفی

- ▶ وابسته d به d مشاهدات d محقق d است d و d لذا d اعتبار d نتیجه d گیری d محقق d را d نمیتوان d کنترل d کرد.
- ▶ محدودیت d در d تعمیم d نتایج
- ▶ دشوار d بودن
- ▶ خطرات d قانونی، d اخلاقی، d فیزیکی d و d ذهنی d برای d محقق
- ▶ وقت d گیر

محدودیت‌های تحقیق کیفی

▶ بیش از d حد ذهنی

▶ مشکلات d در d تجدید d و d تکرار

▶ فقدان d شفافیت

